

Laboratorium voor pathologie AZ Delta

LABORATORIUMGIDS

Versie KHB.0504.5, V 9

Document in (Alleen-lezen) Pathologie AZD - KHB.0504.5, V.9 - Definitief - Geldig van 02/04/2021

1 van 30

1.	Inleiding en algemene info	3
2.	Vestiging.....	3
3.	Artsen	3
4.	Bereikbaarheid en beschikbaarheid	4
5.	Onderzoeken verricht door het Laboratorium voor Pathologie.....	5
	5.1 Histologische onderzoeken	5
	5.2 Cytologische onderzoeken	5
	5.3 Moleculaire onderzoeken (Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek, AZ Delta, onder BELAC accreditatie, certificaatnummer 382-MED)	6
	5.4 onderzoeken in onderaanneming	7
	5.5 Klinische autopsies	7
6.	Aanvraagformulieren	7
	6.1 Types aanvraagformulieren.....	8
	6.2 Conformiteitsvereisten / invullen van het aanvraagformulier.....	8
7.	Richtlijnen voor de behandeling van stalen / monsters	9
	7.1 Afnamemateriaal en recipiënten	9
	7.2. Veiligheidsinstructies fixatieven.....	11
	7.3. Algemene modaliteiten (identificatie/fixatie/afgifte).....	12
	7.4 Bijzondere behandeling histologisch materiaal	12
	7.5 Bijzondere behandeling van cytologisch materiaal.....	14
	7.6 instructies voor lymfeklieren en weefsels verdacht voor lymfomen en sarcomen	16
	7.7 instructies voor mutatie-analyse bij vaste tumoren	17
	7.8 instructies voor detectie van HER-2-genamplificatie	18
8.	Aanvraag tot bijkomende onderzoeken.....	19
9.	Monsterverzameling en transport	19
	9.1 Interne monsters	20
	9.2 Externe monsters	20
10.	Rapportering.....	25
11.	Doorlooptijd (TAT = Turn Around Time).....	26
12.	Uitbesteding van diensten	27
13.	Privacy	29
14.	Klachtenprocedure.....	29

1. Inleiding en algemene info

Het Laboratorium voor Pathologie voert verschillende onderzoeken uit. Deze gids biedt een overzicht van de diverse onderzoeken en geeft richtlijnen voor de aanvragende arts over het invullen van het aanvraagformulier, de wijze van staalafname en de bewaar- en transportcondities van de monsters. Deze gids werd opgesteld conform kapitels 5.4.3 en 5.4.4 van de ISO 15189 norm (editie 2012) en het KB betreffende de erkenning van de laboratoria voor pathologische anatomie (gepubliceerd op 13-02-2012) en hoofdstuk 5.4 van het kwaliteitshandboek van het Laboratorium voor Pathologie en wordt ter beschikking gesteld via het intranet en internet.

Er is een afzonderlijke versie van de laboratoriumgids beschikbaar voor St. Andriesziekenhuis Tiel. Deze bevat alle relevante informatie voor het St. Andriesziekenhuis.

2. Vestiging

Het laboratorium voor pathologie is gelegen op de eerste verdieping van het logistieke gebouw van de campus Rumbeke van het AZ Delta Roeselare – Menen vzw.

Deltalaan 1
8800 Roeselare

Er is een vriescoupefaciliteit in de campus Torhout.

Derde verdieping
Sint-Rembertlaan 21
8820 TORHOUT
Telefoon 050/23.25.37

Er is een vriescoupefaciliteit in het St. Andriesziekenhuis Tiel.

Vriescoupefaciliteit: labo pathologie Tiel (route 73)
Bruggestraat 84
8700 TIELT
Telefoon 051/42.51.26

3. Artsen

Dr. Francesca Dedeurwaerdere
Dr. Edwin Steenkiste
Dr. Veerle Mertens
Dr. Stephanie Verschuere
Dr. Annemie Leemans
Dr. Céline Melis
Dr. An Tamsin

4. Bereikbaarheid en beschikbaarheid

Laboratorium voor Pathologie AZ Delta
 Deltalaan 1 (1ste verdieping logistieke gebouw)
 8800 Roeselare
 Het Laboratorium voor Pathologie is dagelijks open van 6.30 u tot 18.00 u.
 Openingstijden secretariaat: 8.00 u tot 18.00 u.

Secretariaat	051/23.77.32 pathlabo@azdelta.be
Fax	051/23.79.40
Hoofdlaborant	Conny Van Keirsbulck 051/23.80.95 conny.vankeirsbulck@azdelta.be
Kwaliteitsfunctionaris	Stephanie Lemaire 051/23.80.59 stephanie.lemaire@azdelta.be
Laboratoriummedewerker	051/23.77.32

Er is een vriescoupefaciliteit in de campus Torhout.
 Derde verdieping
 Sint-Rembertlaan 21
 8820 TORHOUT
 Telefoon 050/23.25.37

Er is een vriescoupefaciliteit in het St. Andriesziekenhuis Tielt.
Vriescoupefaciliteit: labo pathologie Tielt (route 73)
 Bruggestraat 84
 8700 TIELT
 Telefoon 051/42.51.26

Pathologen:

Dr. F. Dedeurwaerdere	051/23.77.34	franceska.dedeurwaerdere@azdelta.be
Dr. E. Steenkiste	051/23.77.67	edwin.steenkiste@azdelta.be
Dr. V. Mertens	051/23.77.37	veerle.mertens@azdelta.be
Dr. S. Verschuere	051/23.80.72	stephanie.verschuere@azdelta.be
Dr. A. Leemans	051/23.73.43	anne-marie.leemans@azdelta.be
Dr. C. Melis	051/23.80.65	celine.melis@azdelta.be
Dr. A. Tamsin	051/23.78.71	an.tamsin@azdelta.be

Tijdens de week buiten de openingsuren en in het weekend kan voor dringende zaken zoals vriescoupes en autopsies, steeds een anatomopatholoog worden bereikt via de 051 23.81.11 (onthaal). De anatomopatholoog van wacht is ook terug te vinden via e-wacht op intranet.

5. Onderzoeken verricht door het Laboratorium voor Pathologie

Het laboratorium voor pathologie verricht volgende onderzoeken voor geneesheer-specialisten en huisartsen.

5.1 *Histologische onderzoeken*

Histopathologisch onderzoek op paraffinecoupes
Histopathologisch onderzoek op vriescoupes
Histochemisch onderzoek
Immuunhistochemisch onderzoek op paraffinecoupes
Immuunfluorescentie op huid- en nierbiopsies
In situ hybridisatie EBV (EBV-EBER ISH) en HPV.

5.2 *Cytologische onderzoeken*

Cytopathologisch onderzoek van vochten, punctievochten, brushings en fijne naald aspiratie materiaal (FNAC).
Immuuncytochemisch onderzoek
Diagnostische cytologie en screeningscytologie van cervico-vaginaal materiaal (dunnelaag cytologie)

5.3 Moleculaire onderzoeken (Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek, AZ Delta, onder BELAC accreditatie, certificaatnummer 382-MED)

HPV detectie voor 19 types high risk HPV en 9 types low risk HPV DNA

Mutatie-analyses dmv Next Generation Sequencing:

LONG	COLON	MELANOOM	BORST	OVARIUM	ENDOMETRIUM	BLAAS
puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties
ALK	BRAF	BRAF	AKT1	BRCA1	BRCA1	EGFR
BRAF	DPYD	HRAS	BRCA1	BRCA2	BRCA2	ERBB2
EGFR	KRAS	KIT	BRCA2	TP53	CTNNB1	ERBB3
ERBB2	NRAS	NRAS	DPYD	fusies/exon skipping	POLE	FGFR3
KRAS	TP53	TERT	ERBB2	NTRK1/2/3	PTEN	fusies/exon skipping
MET	CNV	fusies/exon skipping	ESR1	MSI	TP53	FGFR2
RET	ERBB2	NTRK1/2/3	PIK3CA		CNV	FGFR3
ROS1	fusies/exon skipping	MSI	PTEN		ERBB2	NTRK1/2/3
STK11	NTRK1/2/3		TP53		fusies/exon skipping	MSI
CNV	MSI		CNV		NTRK1/2/3	
ERBB2			ERBB2		MSI	
MET			fusies/exon skipping			
CDK4			NTRK1/2/3			
CDK6			MSI			
CCND1						
fusies/exon skipping						
ALK						
ROS1						
RET						
NTRK1/2/3						
MET						
GALWEGEN/PANCREAS	DESMOID	GIST	HERSENEN	PROSTAAT	SCHILDKLIER	MAAG
puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels	puntmutaties/indels
BRAF	BRAF	BRAF	BRAF	BRCA1	AKT1	BRAF
BRCA1	CTNNB1	KIT	CDKN2A/B	BRCA2	BRAF	DPYD
BRCA2	RET	PDGFRA	H3F3A	ATM	CTNNB1	KRAS
CDKN2A/B	fusies/exon skipping	fusies/exon skipping	H3F3B	fusies/exon skipping	GNAS	NRAS
DPYD	NTRK1/2/3	NTRK1/2/3	HIST1H3B	NTRK1/2/3	HRAS	TP53
FGFR1	MSI	MSI	HIST1H3C	MSI	KRAS	FGFR1
FGFR2			IDH1		NRAS	FGFR2
FGFR3			IDH2		PIK3CA	FGFR3
FGFR4			TERT		PTEN	CNV
GNAS			TP53		RET	ERBB2
IDH1			CNV		TERT	fusies/exon skipping
IDH2			EGFR		TP53	NTRK1/2/3
KRAS			MET		fusies/exon skipping	FGFR2
TP53			fusies/exon skipping		NTRK1/2/3	FGFR3
CNV			NTRK1/2/3		RET	MSI
ERBB2			BRAF		PPARG	
fusies/exon skipping			MSI		MSI	
NTRK1/2/3						
FGFR1/2/3						
MSI						

(nieuwe tabel ingevoegd)

Fluorescentie in situ hybridisatie (FISH):

Her2	t(x;18)	EGFR
IgH	ROS1	MET
t(14;18)	ALK	RET
t(11;14)	MDM2	
EWSR1	1p/19q codeletie	
cMYC	BCL6	

Flowcytometrie

PCR voor hematologische aandoeningen

5.4 Onderzoeken in onderaanneming

Cytogenetisch onderzoek
Elektronen microscopisch onderzoek
Microsatelliet instabiliteit bij colontumoren via PCR
Hypermethylatie MGMT

5.5 Klinische autopsies

Autopsies kunnen aangevraagd worden enkel en alleen in gevallen van een “natuurlijke dood” in het ziekenhuis, cf. website Forensische pathologie UZ Leuven: <https://www.uzleuven.be/nl/forensische-geneeskunde>

In alle gevallen van (potentieel) onnatuurlijke dood of in gevallen van wiegendood wordt door de pathologen-anatomen van het ziekenhuis geen autopsie verricht. Autopsies in geval van (potentieel) onnatuurlijk overlijden dienen te gebeuren door een gerechtskundige aangesteld door het parket. Autopsies bij wiegendood gebeuren door de dienst pathologie van het AZ Sint Jan Brugge - Oostende AV, campus Brugge, referentiecentrum voor de provincie West-Vlaanderen betreffende wiegendood.

Vooraleer een autopsie wordt verricht is er een schriftelijke aanvraag nodig van de aanvragende arts met specifieke klinische vraagstelling. Bovendien dient de toestemming van de nabestaanden uitdrukkelijk vermeld te worden. Indien een schedelautopsie gewenst is dient dit ook specifiek aangevraagd te worden met tevens toestemming hiervoor van de nabestaanden.

Indien een autopsie wordt aangevraagd dient de patholoog-anatoom hiervan telefonisch op de hoogte gebracht te worden zodat de nodige maatregelen kunnen genomen worden om de autopsie zo snel mogelijk uit te voeren. Bij overlijden 's nachts volstaat het de patholoog-anatoom in de ochtend op te bellen. De patiënt dient overgebracht te worden naar het mortuarium van het ziekenhuis, samen met een ondertekende aanvraag voor autopsie.

De procedure autopsie is te vinden op infoland document [018640](#).
Het aanvraagformulier autopsie is document [018641](#).

6. Aanvraagformulieren

Het laboratorium beschikt over 4 aanvraagformulieren. De aanvraagformulieren worden ter beschikking gesteld via het magazijn en kunnen daar besteld worden: magazijn.roeselare@azdelta.be

Voor interne diensten zijn ze ook beschikbaar in HIX.

Voor externe aanvragers kunnen deze telefonisch worden aangevraagd bij het labo/secretariaat (051/23.77.32) of besteld via email pathlabo@azdelta.be.

6.1 Types aanvraagformulieren

Artikel	Omschrijving	eenheid	Verpakkingshoeveelheid
05202052	AANVRAAG BIOPSIE/CYTOLOGIE	BOEKJE	10
05202053	AANVRAAG CERVIX CYTOLOGIE	STUK	100
05201620	AANVRAAG NIERBIOPSIE	STUK	20
18641(infoland)	AANVRAAG AUTOPSIE	STUK	10

Aanvraagformulier biopsie/cytologie (ref. 05202052)

Histologisch-cytologisch onderzoek voor de diensten chirurgie, interne geneeskunde, gynaecologie, dermatologie en andere.

Aanvraagformulier cervix cytologie (ref. 05202053)

Gynaecologische cytologie.

Aanvraagformulier nierbiopsie (ref. 05201620)

Histologisch onderzoek voor de dienst nefrologie.

Aanvraagformulier autopsie (ref. 18641 op Infoland)

Aanvraag voor bijkomende onderzoeken: voor aanvullende onderzoeken waarvoor wettelijk een afzonderlijke aanvraag is vereist (therapeutische immuno's voor kankerbehandeling) dient een bijkomend aanvraagformulier te worden gestuurd met identificatie en handtekening. In HIX kan een bijkomende aanvraag doorgestuurd worden via revisie/bijkomend onderzoek.

Aanvraag voor een (foetale) autopsie: een autopsie-aanvraag dient steeds vergezeld te zijn van een gehandtekende toestemming tot het verrichten van de autopsie door een familielid / nabestaande (en bij voorkeur door beide ouders in het kader van een foetale autopsie). Er dient expliciet te worden gespecificeerd of een hersenautopsie dient te worden uitgevoerd. De aanvraag wordt samen met de toestemming aan de patholoog-anatoom bezorgd. De gehandtekende autopsie-aanvraag met klinische vraagstelling en indien gewenst specifieke aanvraag voor schedelautopsie én de gehandtekende toestemming van de nabestaanden moeten bezorgd zijn aan de patholoog-anatoom vooraleer de autopsie kan starten.

6.2 Conformiteitsvereisten / invullen van het aanvraagformulier

Een aanvraag voor onderzoek dient schriftelijk of digitaal in HIX te gebeuren.

Een correct ingevuld aanvraagformulier is noodzakelijk.

Het **staal** zelf (**recipiënt**) dient ook correct geïdentificeerd te worden met de gegevens van de patiënt: **vermeld minstens naam, voornaam en geboortedatum**.

Het RIZIV vereist het correct en volledig invullen van bepaalde administratieve gegevens. Deze administratieve gegevens zijn een wettelijke verplichting (K.B. van 14-09-1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen Art 32).

Sinds 1 juli 2011 is het wettelijk verplicht de anatomische plaats van afname van het staal op te geven (K.B. van 28-04-2011).

Niet gehandtekende papieren aanvraagformulieren worden teruggestuurd naar de aanvrager voor verdere aanvulling. Afwijkingen in fixatie en identificatie van de patiënt worden geregistreerd als non-conformiteiten in het laboratorium.

Het aanvraagformulier of de digitale aanvraag in HIX bevat volgende gegevens:

- **Naam, voornaam, geboortedatum, geslacht, adres, mutualiteitsgegevens** of rijksregisternummer van de patiënt (opnamesticker ZH/klever van de mutualiteit).
- **Naam, voornaam, adres, RIZIV identificatienummer aanvragende arts**
Een aanvraag uit HIX bevat de naam en de interne identificatiecode van de aanvragende arts, adres en RIZIV identificatienummer zijn beschikbaar in HIX.
- **Handtekening van de aanvragende arts.** Een aanvraag uit HIX wordt beschouwd als elektronisch gehandtekend.
- Aard van het staal (biopsie / cytologie ...)
- Anatomische plaats van de staalafname
- Relevante klinische informatie.
- Gekend **besmettingsgevaar** met een hoog risico infectieus agens (TBC, HIV, Hepatitis C ...) dient duidelijk vermeld te worden op het aanvraagformulier en op de verpakking van het staal.
- Gekend **stralingsgevaar** dient duidelijk vermeld te worden op het aanvraagformulier en op de verpakking van het staal.
- Indien "**VRIESCOUPE**" gewenst, gelieve VRIESCOUPE verzoek te noteren en het telefoonnummer waar het resultaat kan doorgebeld worden.
Voor vriescoupes na 16 u is het aan te raden het laboratorium telefonisch te verwittigen (051/23.77.32).
- **Datum van voorschrift en datum van afname indien deze verschillend is van datum voorschrift.** Ook het tijdstip van de start van fixatie (vnl. van belang bij maligne tumoren) dient te worden vermeld in de voorziene zone. Gelieve aan te kruisen of therapeutische immuno's dienen te worden uitgevoerd.
- Identificatie gegevens van de artsen die een kopij dienen te ontvangen (duidelijk en leesbaar!).
- Voor **dringende aanvragen:** gelieve dit verzoek op het aanvraagformulier te noteren. Er wordt best telefonisch contact opgenomen met het laboratorium i.v.m. de dringendheid van het staal. Een eerste resultaat van het onderzoek (biopsie / cytologie) wordt hierbij telefonisch meegedeeld.

7. Richtlijnen voor de behandeling van stalen / monsters

Het laboratorium stelt afnamemateriaal en recipiënten ter beschikking van de aanvrager van het anatomopathologisch onderzoek.

Voor eventuele vragen in verband met afname-materiaal, kan U steeds bij ons terecht op 051/23 77 32.

7.1 Afnamemateriaal en recipiënten

Materialen te bestellen voor interne diensten bij het magazijn via SAP:

Document in (Alleen-lezen) Pathologie AZD - KHB.0504.5, V.9 - Definitief - Geldig van 02/04/2021

9 van 30

Voor externen bij labo pathologie (pathlabo@azdelta.be):

Artikel	Omschrijving	eenheid	verpakingshoeveelheid
90400001	FORMALDEHYDE 4% 1 L (2.7L EMMER)	STUK	4
90400003	FORMALDEHYDE 4% 100ML (250ML REC) Dit type recipiënt zal binnenkort vervangen worden door een ander model om maximaal met de buizenpost te kunnen versturen	STUK	32
90400004	FORMALDEHYDE 4% 15 ML (65ML RECIP)	STUK	180
90400005	FORMALDEHYDE 4% 30 ML (65ML RECIP)	STUK	180
90400002	FORMALDEHYDE 4% 400 ML (1L RECIP)	STUK	12
05005067	ELASTIEKJES 90 X 1.5MM - 500G	DOOS	1
01009737	STAALPOT BIOPSIE 1000ML (leeg recipiënt)	STUK	180
01009735	STAALPOT BIOPSIE 280 ML ZONDER DEKSEL (leeg recipiënt)	STUK	600
01009731	STAALPOT SPUTUM/BIOPSIE ROOD 60ML (leeg recipiënt)	STUK	700
01009738	DEKSEL VOOR STAALPOT BIOPSIE 280ML	STUK	2520
03013555	EMMER 2,5 LITER MET DEKSEL (leeg recipiënt)	STUK	60
0015288!	EMMER 16 L MET DEKSEL + METALEN HENDEL (leeg recipiënt)	STUK	
05201804	LOGBOEK AFGIFTE STALEN PATH LAB	STUK	100
	LOGBOEK AFGIFTE STALEN OK Rumbeke Centrale verzamelplaats	STUK	100

Fixatieven en materialen te verkrijgen in het Laboratorium voor Pathologie:

Artikel	Omschrijving	eenheid	verpakingshoeveelheid
LP/491452	afnamerecipiënten cervicale cytologie	DOOS	25
LP/491461	afnameborstels cervicale cytologie (cervex-brush)	ZAK	25
LP/491462	afnameborstels cervicale cytologie (combi-brush)	ZAK	25
LP/Q20027	Pijpje van Cornier	DOOS	25

LP/CR	recipiënten met cytorich red	STUK	10
LP/UF fles	urinefixator	FLES	1
LP/UF potje	Voorgevulde potjes met urinefixator	STUK	1
LP/DG	draagglasjes (50 stuks)	DOOS	1
LP/DM	plastiek duomapjes	STUK	1

- Kleine recipiënten gevuld met glutaraaldehyde voor elektronenmicroscopisch onderzoek (EM) (enkel op aanvraag).
- Staalzakjes (kunnen eveneens via het magazijn besteld worden via SAP).

Fixatief voor lumbaal vocht beschikbaar in het labo Pathologie:

Cyto Rich Red fixatievloeistof is beschikbaar in het labo Pathologie voor onmiddellijke fixatie van lumbaal vocht.

Opgepast:

- dit fixatief niet gebruiken voor lumbaal vocht bestemd voor het Laboratorium voor Klinische Biologie.

7.2. Veiligheidsinstructies fixatieven

Voor interne diensten zijn de MSDS en VIK te vinden op intranet.

Bij vragen in verband met de fixatieven kan u ons steeds contacteren op 051/23 80 95 of 051/23 80 59.

Formaldehyde 4%

- Voorzorgsmaatregelen: niet inslikken, niet inademen, contact met de huid en ogen vermijden
- Beschermingsmaatregelen: nitrile handschoenen, oog- en ademhalingsbescherming
- Bewaring: bewaren op 15-25°C (niet in de koelkast)
- Noodgevallen:
  - o Na inademen: slachtoffer in frisse lucht brengen
  - o Bij contact met de huid: afspoelen met water
  - o Na inslikken: mond spoelen en onmiddellijk contact nemen met het antigifcentrum: 070/245 245
- Morsen: opnemen met vloeistof absorberend materiaal, restanten aanlengen met water en wegspoelen

Cytorich Red - Surepath preservative fluid - Urinefixator

- Voorzorgsmaatregelen: niet inslikken, niet inademen, contact met de huid en ogen vermijden
- Beschermingsmaatregelen: nitrile handschoenen, oog- en ademhalingsbescherming
- Bewaring: Cytorich Red - Surepath preservative fluid 15-30°C; urinefixator 15-25°C.
Opmerking: stalen van cervixcytologie na afname zo mogelijk bewaren in de koelkast.
- Noodgevallen: onmiddellijk contact nemen met het antigifcentrum: 070/245 245

- Morsen: opnemen met vloeistof absorberend materiaal en goed ventileren

7.3. Algemene modaliteiten (identificatie/fixatie/afgifte)

Elk recipiënt dient eenduidig geïdentificeerd te worden door middel van een patiënten etiket of orderetiket uit HIX. Een volledig ingevuld aanvraagformulier is wettelijk verplicht.

Voor routine histologisch onderzoek dienen alle weefsels (bv. biopten, resectiespecimens ...) gefixeerd te worden in gebufferde formaldehyde 4% en dit onmiddellijk na de afname van het monster. Hierbij is het noodzakelijk het tijdstip van fixatie (fixatie-start) te noteren op het aanvraagformulier. Gefixeerd materiaal mag verder bewaard worden op kamertemperatuur doch wordt best zo vlug mogelijk verstuurd via de buizenpost (enkel voor de campus Rumbeke) of aangeleverd op het verzamelpunt voor stalen voor Laboratorium voor Pathologie. Voor een optimale fixatie dient men voldoende fixatievloeistof te gebruiken, idealiter het 10-voudig volume van het biopt. Grote resectie stukken moeten zeker volledig ondergedompeld zijn in formaldehyde.

Niet te fixeren stalen:

Voor sommige onderzoeken is het nodig het weefsel ongefixeerd aan te leveren: vriescoupes, lymfeklieren voor deps (verdacht voor lymfoom, sentinel voor peroperatoir onderzoek), sarcomen (zie punt 7.4), materiaal voor het CMD, stalen van nier- en huidbiopsies voor immuunfluorescentie en lumbaal vochten (indien niet gefixeerd in cytorich red). Breng deze zo spoedig mogelijk vers naar het Laboratorium voor Pathologie. Resectiestukken rectum voor Procare

Afgifte van stalen:

Niet gefixeerde en dringende stalen (zoals hierboven vermeld) worden steeds aan iemand van het labopersoneel of aan de anatomopatholoog persoonlijk afgegeven. Als het Laboratorium voor Pathologie afgesloten is kan je naar binnen met je personeelsbadge. Als er niemand in het labo is, kan je terecht in het bureau van de patholoog. Daar kan je eveneens binnen met je personeelsbadge.

Bij overmacht (geen transport / geen fixatief) kan voorlopige bewaring in een koelkast (4°C) gebeuren op voorwaarde dat uitdroging van het weefsel voorkomen wordt (kleine biopten op vochtig doekje met fysiologische oplossing). Verwittig in dit geval steeds het laboratorium. De nodige regelingen zullen worden getroffen om deze biopten adequaat te verwerken en zo spoedig mogelijk te fixeren.

7.4 Bijzondere behandeling histologisch materiaal

Voor volgende onderzoeken is afhankelijk van het soort onderzoek een verschillende behandeling nodig:

Peroperatoir spoedonderzoek (“vriescoupe”):

- Vers (niet gefixeerd) in een recipiënt voorzien van identificatie. Niet in fysiologisch vocht (ijskristallen!).
- Aanvraag “vriescoupe” op aanvraagformulier en telefoonnummer waar het resultaat kan doorgebeld worden. Eventueel telefonisch verwittigen van de anatoom-patholoog.
- Transport: zie [hoofdstuk 9.1](#)

Borstbiopsies en metastatisch borstcarcinoom, met uitzondering van borstpunctiebiopsies en stereotactische vacuümbiopsies:

RUMBEKE

- Tijdens de openingsuren: zo snel mogelijk vers (niet gefixeerd) in een gesloten recipiënt voorzien van identificatie afleveren aan een laboratorium medewerker van het Laboratorium voor Pathologie (lamelleren en fixatiestart gebeurt in het labo). Geef het staal steeds persoonlijk af. Als het Laboratorium voor Pathologie afgesloten is kan je naar binnen met je personeelsbadge. Als er niemand in het labo is, kan je terecht in het bureau van de patholoog. Daar kan je eveneens binnen met je personeelsbadge.
- Buiten de openingsuren: fixeren in een ruime hoeveelheid gebufferde formaldehyde 4% met het vermelden van datum en uur fixatiestart.
- Zeker bij maligne borsttumoren is de fixatieduur van belang voor de HER2 testing (Belgian Guidelines on HER2 FISH testing, Colpaert et al. / CAP/ASCO guidelines). Een optimale fixatieduur is tussen 6u en 48u in gebufferde formaldehyde 4%.

MENEN en TORHOUT

- Fixeren in een voldoende ruim recipiënt met 10 maal het volume gebufferde formaldehyde 4% met het vermelden van datum en uur fixatiestart.
- Indien het om een sentinelprocedure gaat sentinelklier, tumorectomie/mastectomie voldoende laten afkoelen vóór transport. Zie hiervoor procedure “intern en extern transport laboratoriumstalen sentinel/tumorectomie” op infoland.
- Zeker bij maligne borsttumoren is de fixatieduur van belang voor de HER2 testing (Belgian Guidelines on HER2 FISH testing, Colpaert et al. / CAP/ASCO guidelines). Een optimale fixatieduur is tussen 6u en 48u in gebufferde formaldehyde 4%.

Resectiestukken rectum voor Procure:

RUMBEKE

Resectiestukken van rectum voor Procure-onderzoek mogen niet gefixeerd worden. Deze weefsels moeten vers naar het Laboratorium voor Pathologie gebracht worden. Het is de chirurg die beslist of het rectum in aanmerking komt voor Procure-onderzoek en dit wordt op het aanvraagformulier vermeld.

Tussen 8 u en 15.15 u: meegeven met de andere stalen naar het Laboratorium voor Pathologie.

Na 15.15 u: naar het Laboratorium voor Pathologie brengen.

Als het staal na 16 u gebracht zal worden, moet er bovendien telefonisch verwittigd worden.

MENEN en TORHOUT

- a. Indien transport binnen het uur kan gebeuren: vers (niet gefixeerd) naar het Laboratorium voor Pathologie laten brengen.
- b. Indien geen transport mogelijk: fixeren in een ruime hoeveelheid gebufferde formaldehyde 4% met het vermelden van datum en uur fixatiestart.

Lymfeklieren en weefsel verdacht voor lymfomen en sarcomen:

- a. Vers (niet gefixeerd) in een gesloten recipiënt voorzien van identificatie onmiddellijk naar het labo (laten) brengen.
- b. Graag telefonisch verwittigen van anatoom-patholoog (via secretariaat 051/23 77 32) met klinische vraagstelling. Het materiaal zal daarna adequaat worden behandeld (voor bijkomend cytogenetisch, moleculair biologisch of elektronenmicroscopisch onderzoek).
- c. Indien dit niet onmiddellijk mogelijk is, mag gefixeerd worden in formaldehyde.
- d. Zie ook punt 7.6: afname instructies voor lymfeklieren en weefsel verdacht voor lymfomen en sarcomen.

Huidbiopten / Nierbiopten voor immunofluorescentie-onderzoek:

- a. Vers (niet gefixeerd) in een gesloten recipient voorzien van identificatie bewaren en onmiddellijk door het labo laten afhalen. (tel. 051/23 77 32 of 051/23 80 95 of 051/23 80 59). Kleine biopten worden best getransporteerd op een met fysiologisch oplossing bevochtigd gaasje. Het staal best bewaren in de koelkast tot transport.

Spier-en zenuwbiopten:

- a. Indien enzymatische kleuringen zijn vereist, wordt eerder aangeraden de patiënt te verwijzen naar een gespecialiseerd centrum (U.Z. Leuven / U.Z. Gent) met verse biopsienames ter plaatse.
- b. Weefsel 20 minuten op een gaasje met fysiologisch serum laten rusten. Daarna fixeren in gebufferde formaldehyde 4%.

Biopten voor electronenmicroscopisch trilhaaronderzoek:

- 3 biopten in potje met niet gekoelde fysiologische oplossing
- Biopten afnemen 's morgens vroeg en niet op vrijdag. Deze zo snel mogelijk bezorgen aan labo pathologie die dan dezelfde dag nog de verzending naar het trilhaarlabo in Leuven verzorgt.

7.5 Bijzondere behandeling van cytologisch materiaal

Een geschikt fixatief voor FNAC (fijne naald aspiratie cytologie) / brushings is Cyto Rich Red (CRR), een gebufferde conserveringsoplossing (met roze kleur) op basis van methanol die ook RBC gedeeltelijk lyseert (bloedbijmenging). Deze oplossing handhaaft de cytomorfologie gedurende + / - 8 dagen bij 15-30°C.

Bij overmacht (geen CRR beschikbaar) kan ontsmettingsalcohol gebruikt worden als fixatief.

Vochten kunnen tijdelijk, niet gefixeerd, in de koelkast (4°C) bewaard worden.

Broncho-alveolaire lavage (= BAL vocht), punctievochten (ascitesvocht, pleuravocht, gewrichtsvocht...):

Indien dit dezelfde dag nog wordt bezorgd aan het labo (tot 18h iemand aanwezig), vers laten.
Indien onmogelijk: bewaren in de koelkast.

Sputum en bronchusaspiraats:

Fixeren met ontsmettingsalcohol of methanol. Goed mengen.

Urine:

- a. De tweede ochtendurine is geschikt voor cytologisch onderzoek. In de eerste ochtendurine zijn teveel gelyseerde cellen aanwezig. Het afgenomen urinemonster ter plaatse mengen met urinefixator (4 delen urine mengen met 1 deel urinefixator). Indien geen urinefixator beschikbaar: de urine mengen met een gelijke hoeveelheid (50 / 50) ontsmettingsalcohol of methanol. Indien met CRR gefixeerd wordt kan geen hematurie aangetoond worden (lyseert immers de RBC).
- b. Urine voor detectie van polyomavirus of cytomegalovirus: zo spoedig mogelijk vers versturen via de buizenpost(enkel campus Rumbeke) of naar het verzamelpunt voor stalen voor Laboratorium voor Pathologie (laten) brengen. Deze urine niet fixeren.

Lumbaal vocht:

Zo spoedig mogelijk fixeren in cytorich red.

Cervixcytologie:

De cervicale cytologie wordt verwerkt met het PrepStain Systeem van de firma BD Life Sciences (Sure Path systeem).

Het Sure Path systeem is een FDA CE-gekeurde methode. Gynaecologische monsters moeten worden afgenomen door middel van een borsteltje of een combinatie-instrument endocervicale borstel / plastic spatel met afneembare kop(pen) conform de door de fabrikant geleverde standaard afnameprocedure.

Spatels van hout mogen niet worden gebruikt met het Sure Path systeem.

Combinatie-instrumenten met endocervicale borstel / plastic spatel die niet over een afneembare kop beschikken, mogen niet worden gebruikt met het Sure Path systeem. Door het Laboratorium voor Pathologie wordt de Rovers Cervex-Brush of de Rovers Cervex-Brush-combi ter beschikking gesteld.

Van de cervix wordt een afstrijk genomen ter hoogte van de junctiezone. Bij gebruik van de Cervex-Brush gebeurt dit door de middelste haren van de borstel in het endocervicale kanaal te plaatsen en de brush met lichte druk vijf maal rechtsom met de klok mee te draaien. Bij gebruik van de Cervex-Brush-combi slechts 2 maal draaien. **De kop van de Cervex-Brush of Cervex-Brush-combi, wordt losgemaakt, en wordt in een recipiënt met Sure Path preservative fluid gebracht.** Plaats de brush in de grootste opening, nooit in de kleine opening.

Het afgenomen celmateriaal wordt na afname zo snel mogelijk gefixeerd. Sluit het potje goed af. Breng een duidelijke identificatie aan op het potje. Vul het aanvraagformulier cervix cytologie in met de relevante klinische gegevens.

De bewaarlimiet voor celmateriaal in preservative fluid is **6 maanden bij 2 tot 10°C en 4 weken bij 15-30°C**. Bewaar het staal na afname zo mogelijk in de koelkast.

Verwerping van stalen: van alle stalen wordt indien mogelijk steeds een preparaat gemaakt. Indien er problemen zijn met een staal doordat er onvoldoende staal is of een verkeerd afname-instrument gebruikt is, dan zal dit genoteerd worden op het aanvraagformulier en zal dit vermeld worden in het verslag als non-conformiteit.

HPV testen worden niet routinematig uitgevoerd doch enkel op basis van een afwijkend cytologie resultaat in preventieve setting bij diagnose van ASCUS, ASC-H, AGC of bij follow-up na diagnose van ASCUS, ASC-H, AGC of behandelde CIN2, CIN3 of AIS met negatieve cervixcytologie (cf. KB van 4 mei 2009 – Koninklijk besluit tot wijziging van de artikelen 24 en 32 van de bijlage van het koninklijk besluit van 14 september 1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen).

Indien de patiënt zelf uitdrukkelijk een HPV test wenst, dient dit duidelijk vermeld te worden op de aanvraag en valt dit buiten de RIZIV nomenclatuur (29 euro en onderhevig aan indexatie).

7.6 instructies voor lymfeklieren en weefsels verdacht voor lymfomen en sarcomen

Deze stalen dienen vers (=NIET gefixeerd), onmiddellijk naar het Laboratorium voor Pathologie te worden gebracht.

Voor stalen na 16.00 uur dient het Laboratorium voor Pathologie te worden gecontacteerd.

Specifiek voor externe stalen:

1) Afname-instructies:

- Vers materiaal of deps (cytologische preparaten): bij voorkeur rechtstreeks naar:

Laboratoriumgeneeskunde

Campus Rumbeke
Werkpost flowcytometrie
Deltalaan 1
8800 Roeselare
Tel.: 051/23 71 96
Fax: 051/23 79 74

Aanvraagformulier "[Speciale hematologie](#)" ref. 2669

- Paraffine-ingebod materiaal: doorsturen naar het **Laboratorium voor Pathologie**.

AZ Delta
Laboratorium voor Pathologie
Deltalaan 1
8800 Roeselare
Tel.: 051/23 77 32
Fax: 051/23 79 40

Aanvraagformulier "[Moleculaire hemato-pathologie](#)" ref. 2695

- 2) Graag aanvraagformulier en begeleidende brief met volgende gegevens:

- patiëntidentificatie,
- mutualiteitsgegevens,
- staalidentificatie (nummer staal en paraffineblok),
- aard weefsel,
- klinische inlichtingen,
- diagnose,
- type fixatief,
- fixatieduur (4-24 u, 24-48 u of > 48 u), en
- gevraagde moleculaire test:
  - t(11;14)
  - t(14;18)
  - t(X;18)
  - t(11;22) (EWS herschikking)

Voor informatie over uitvoerfrequentie en antwoordtijd: zie laboratoriumgids van de dienst Laboratoriumgeneeskunde op Infoland of www.azdelta.be.

7.7 instructies voor mutatie-analyse bij vaste tumoren

Uitvoerfrequentie: Wekelijks.
Antwoordtijd: Maximum 2 weken na ontvangst van het staal.
Stalen moeten te laatste op donderdagmorgen in het labo voor pathologie aanwezig zijn, om met de run van de daaropvolgende week meegenomen te worden.
Afname materiaal: Bij voorkeur biopsie, eventueel cytologieblok.
Afname-instructies: Biopsie na afname zo snel mogelijk fixeren.
Fixeren in 4% gebufferde formaldehyde.
Fixatietijd tussen 4 en 48 uren.

Specifiek voor externe stalen: [Aanvraagformulier](#) of begeleidende brief met volgende gegevens:

- patiëntidentificatie,

- mutualiteitsgegevens,
- staalidentificatie (nummer staal en paraffineblok),
- staaltype en lokalisatie,
- type fixatief, en
- indien beschikbaar, fixatieduur:
  - ongekend,
  - tussen 4 en 24 uren,
  - tussen 24 en 48 uren,
  - meer dan 48 uren.

Paraffineblok.

Verzendadres: Laboratorium voor Pathologie

AZ Delta
Deltalaan 1
8800 Roeselare
Tel.: 051/23 77 32
Fax: 051/23 79 40

Exclusiecriteria: stalen met te gering tumorload.

Interferentie: Weefsels gefixeerd in andere fixatieven dan 4% gebufferde formaldehyde worden uitgevoerd onder voorbehoud.
Opmerking: indien het tumorcelpercentage lager is dan 10% na eventuele macrodissectie, wordt dit bij een negatief resultaat vermeld in het rapport (resultaat niet conclusief).

7.8 instructies voor detectie van HER-2-genamplificatie

Uitvoerfrequentie: Wekelijks op woensdag.
Antwoordtijd: Maximum 3 weken na ontvangst van het staal.
Stalen moeten ten laatste op maandagavond in het Laboratorium voor Pathologie aanwezig zijn om met de run van de daaropvolgende woensdag meegenomen te worden.

Afname materiaal: Biopsie, bij voorkeur chirurgische biopsie.
Afname-instructies: Biopsie na afname zo snel mogelijk fixeren.
Fixeren in 4% gebufferde formaldehyde.
Fixatietijd tussen 6 en 48 uren.

Specifiek voor externe stalen: [Aanvraagformulier](#) of begeleidende brief met volgende gegevens:

- patiëntidentificatie,
- mutualiteitsgegevens,
- staalidentificatie (nummer staal en paraffineblok),
- staaltype en lokalisatie,
- type fixatief, en
- indien beschikbaar, fixatieduur:
  - ongekend,
  - tussen 6 en 48 uren,
  - minder dan 6 uren, of

- meer dan 48 uren.

Paraffineblok.

Coupe immuunhistochemische kleuring voor HER2.

Anatomopathologisch verslag.

Verzendadres: Laboratorium voor Pathologie

AZ Delta

Deltalaan 1

8800 Roeselare

Tel.: 051/23 77 32

Fax: 051/23 79 40

Exclusiecriteria: Stalen met onvoldoende invasief carcinoom.

Interferentie: - Weefsels gefixeerd in andere fixatieven dan formaldehyde of ontkalkte weefsels kunnen suboptimale resultaten geven. Indien het resultaat negatief is wordt dit gerapporteerd onder voorbehoud.

- Indien de fixatieduur minder dan 6 uren of meer dan 48 uren bedraagt, wordt dit bij een negatief resultaat vermeld in het rapport.

8. Aanvraag tot bijkomende onderzoeken

Bijkomende onderzoeken (b.v. EGFR-mutatie-analyse) worden best aangevraagd op het originele aanvraagformulier. Ze kunnen eventueel achteraf nog bijkomend worden aangevraagd na telefonisch contact met een anatoom-patholoog of laboratoriummedewerker (051/23 77 32). Dit geldt eveneens voor consulten en foto's.

Voor farmacodiagnostische immuno's (oestrogeenreceptor, progesteronreceptor, Her2, EGFR en CD117) is wettelijk een schriftelijke aanvraag vereist (K.B. 4/5/2009). Dit kan voor oestrogeen-, progesteronreceptor-en Her2-bepaling bij borstcarcinoom onmiddellijk worden aangekruist op het aanvraagformulier. Eventueel zal een nieuwe aanvraag in tweede tijd worden aangeboden ter ondertekening.

Bijkomende aanvragen op verwerkte stalen kan tot 30 jaar na afname of tot alle materiaal opgebruikt is.

Bijkomende onderzoeken kunnen eveneens rechtstreeks in HIX aangevraagd worden via revisie/bijkomend onderzoek.

9. Monsterverzameling en transport

Onderscheid wordt gemaakt tussen afhaling van monsters van binnen het ziekenhuis en externe monsters.

9.1 Interne monsters

Algemeen

Het transport van de stalen wordt steeds volgens de UN 3373 richtlijnen voor biologische substanties van categorie B uitgevoerd.

- Zorg ervoor dat de monsters goed sluiten om lekken te voorkomen.
- Het monster wordt in een plastic zakje verpakt dat gesloten is.
- daarna wordt het in een transport box gebracht met vocht absorberend materiaal (intercampus transport en ophaling operatiekwartier Rumbeke).

Transport van radioactief besmette stalen moet steeds in een loden container gebeuren.

Gefixeerde stalen worden getransporteerd worden op kamertemperatuur.

Informatie over het invullen van het aanvraagformulier: zie [hoofdstuk 6.2](#) van de laboratoriumgids.

Informatie over identificatie, behandeling van stalen en fixatie: zie [hoofdstuk 7](#) van de laboratoriumgids.

Transport van stalen campus Rumbeke via de buizenpost

De stalen voor labo pathologie worden zo veel mogelijk met de buizenpost opgestuurd.

Let erop het juiste station te kiezen, namelijk 614.

Stalen die na 18u via de buizenpost verstuurd worden moeten steeds gefixeerd zijn. Verse vochten van cytologie kunnen na 18u in de koelkast worden bewaard om 's morgens op te sturen.

Voor dringende stalen, verse bipten en vriesbiopsies wordt steeds contact genomen met het labo pathologie op 57732 of met de patholoog van wacht als niemand meer aanwezig is in het labo.

Nierpuncties worden afgehaald en niet met de buizenpost verstuurd.

Transport stalen van operatie kwartier campus Rumbeke door logistieke dienst (intern transport)

Voor de niet-dringende stalen die niet via de buizenpost kunnen verstuurd worden is 3 maal per dag een ophaling voorzien aan het ophaalpunt in het operatiekwartier (t.h.v. onthaal operatiekwartier).

De stalen worden na afname zo snel mogelijk in een box met vermelding "anatomie pathologie" verzameld. Het personeel van het operatiekwartier staat hiervoor in.

In de map bij de box wordt op het blad van die dag een identificatieklever van de patiënt gekleefd met daarnaast de vermelding van het aantal recipiënten. Bij elke ophaling wordt het logboekdocument meegenomen naar het Laboratorium voor Pathologie voor controle.

De stalen die in de verzamel box geplaatst zijn worden 3 maal per dag (11h10, 13h en 15h15) opgehaald door een logistieke medewerker.

Niet-dringende stalen die na de laatste ophaalronde van 15h15 afgenomen zijn en niet met de buizenpost kunnen verstuurd worden, moeten steeds gefixeerd zijn. Deze kunnen in de box gelabeld "anatomie pathologie" geplaatst worden.

Dringende stalen en vriesbiopsies:

Deze worden onmiddellijk na afname door de interne logistieke dienst van het operatiekwartier naar het Laboratorium voor Pathologie gebracht.

Geef het staal steeds persoonlijk af aan een medewerker van het Laboratorium voor Pathologie of aan de patholoog.

Als het Laboratorium voor Pathologie afgesloten is kan je naar binnen met je personeelsbadge.

Als er niemand in het labo is contacteer dan de patholoog van wacht terug te vinden via e-wacht op intranet.

[Transport van dringende stalen vanuit raadplegingen nierziekten Rumbeke naar Laboratorium voor Pathologie \(intern transport\)](#)

De dienst raadplegingen nierziekten waarschuwt het Laboratorium voor Pathologie als een dringend staal of vriesbiopsie moet worden afgehaald.

Als het staal (een nierbiopsie of een andere biopsie) in een petrischaal ligt zorg dan steeds dat er voldoende fysiologisch serum aanwezig is zodat het staal niet kan uitdrogen.

Nierpuncties worden afgehaald en niet met de buizenpost verstuurd.

[Transport van foetus of baby tussen verloskwartier Rumbeke en Laboratorium voor Pathologie \(intern transport\)](#)

Het verloskwartier waarschuwt het Laboratorium voor Pathologie dat er een foetus of baby voor autopsie is.

Volgende gegevens moeten gekend zijn: de leeftijd van de foetus of baby, de naam van baby of moeder en willen de ouders de foetus of baby nog zien na de autopsie.

Het verloskwartier brengt de foetus of baby naar het Laboratorium voor Pathologie in de daarvoor voorziene transportbox.

Hetzelfde geldt voor het terugbrengen naar het verloskwartier. Verwittig het verloskwartier wanneer de foetus terug kan opgehaald worden.

[Transport van stalen vanuit campus Menen naar Laboratorium voor Pathologie \(intercampus transport\).](#)

De stalen met bijhorend aanvraagformulier worden na afname zo snel mogelijk in de box voor stalen voor het Laboratorium voor Pathologie verzameld. De biopten moeten gedeponneerd worden aan de achterzijde van het OK (sas bereikbaar via de garagepoort naar de binnenplaats, daarna de eerste deur rechts nemen met toegang tot dit sas of lift tot aan 0 en rechts uitstappen). Die ruimte is niet toegankelijk voor patiënten. Het personeel van de aanleverende dienst staat hiervoor in.

De stalen die in de verzamelbox geplaatst zijn worden in de loop van de dag regelmatig opgehaald door een medewerker van het intercampus transport. De laatste afhaling is om 15u30.

Dringende stalen en vriesbiopsies:

Zie: Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Menen, Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intercampus transport).

Vervoer

uur	ophaalplaats
09u30	Verzamelplaats operatiekwartier Menen
13u	Verzamelplaats operatiekwartier Menen
15u30	Verzamelplaats operatiekwartier Menen

Er wordt géén vervoer op zaterdag en zon- en feestdagen voorzien.

[Transport van stalen van campus Brugsesteenweg naar het Laboratorium voor Pathologie \(Intercampus transport\)](#)

De stalen met bijhorend aanvraagformulier worden na afname zo snel mogelijk in de box voor stalen voor het Laboratorium voor Pathologie verzameld.

Deze box staat in de verzamelplaats aan Laboratoriumgeneeskunde. Het personeel van de aanleverende dienst staat hiervoor in.

De stalen die in de verzamelbox geplaatst zijn worden in de loop van de dag regelmatig opgehaald door een medewerker van het intercampus transport. De laatste afhaling is om 14u30.

Dringende stalen en vriesbiopsies:

Zie: Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Menen, Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intercampus transport).

Vervoer

uur	ophaalplaats
8u30	Verzamelplaats aan Laboratoriumgeneeskunde campus Brugsesteenweg
14u30	Verzamelplaats aan Laboratoriumgeneeskunde campus Brugsesteenweg

[Transport van stalen van campus Torhout naar het Laboratorium voor Pathologie \(Intercampus transport\)](#)

De stalen met bijhorend aanvraagformulier worden na afname zo snel mogelijk in de box voor stalen voor het Laboratorium voor Pathologie verzameld. Deze box staat in de ruimte met de vanaskast ter hoogte van de spoedgevallendienst. Het personeel van de aanleverende dienst staat hiervoor in. De stalen die in de verzamelbox geplaatst zijn worden in de loop van de dag regelmatig opgehaald door een medewerker van het intercampus transport. De laatste afhaling is om 15.30u.

Dringende stalen en vriesbiopsies:

Zie: Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Menen, Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intercampus transport).

Vervoer

uur	ophaalplaats
8u00	Verzamelplaats vanaskast campus Torhout

11u00	Verzamelplaats vanaskast campus Torhout
14u00	Verzamelplaats vanaskast campus Torhout
15u30	Verzamelplaats vanaskast campus Torhout

Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Menen en Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intercampus transport)

Dit is het stappenplan dat gevolgd moet worden als er een vriesbiopsie van Menen, Brugsesteenweg of Torhout naar het labo pathologie in Rumbeke moet gebracht worden.

1. De hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier neemt contact op met het labo pathologie (57732) om te verwittigen dat er een vriesbiopsie zal gebracht worden.
2. De hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier neemt in onderstaande volgorde contact met **de mogelijke transportdiensten** en vraagt of er dringend een transport van een vriesbiopsie mogelijk is, aansluitend op de biopsienamen.
  - **1. Intercampus transport:** contacteer 27313 of 051 23 73 13.
  - **2. Firstcare:** te bereiken via de telefoniste (11) of rechtstreeks via 057/20 82 82.
  - **2. Medewerker van het labo pathologie:** tel 57732
  - **3. Zorgmanager:** tel 56112
  - **4. Pathologen:** tel 57732
3. De hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier spreekt duidelijk af met de transportdienst:
  - dat de biopsie onmiddellijk en zonder omwegen via andere diensten moet gebracht worden naar het labo pathologie in Rumbeke en persoonlijk afgegeven wordt aan een medewerker van het labo pathologie
  - waar de vriesbiopsie kan afgehaald worden in het operatiekwartier,
  - het vermoedelijke uur van beschikbaarheid van de biopsie.
4. Als het staal niet binnen het kwartier afgehaald werd, neemt de hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier terug contact op met de transportdienst en het labo pathologie (57732) of de zorgmanager (56112).
5. Voor het transport van vriesbiopsies/klieren uit de OK's campussen Menen en Brugsesteenweg zullen kleine koeltassen beschikbaar gesteld worden met koelelementen.

Transport van foetus of baby tussen verloskwartier Menen en Laboratorium voor Pathologie (intercampus transport)

Dit transport wordt uitgevoerd door het intercampus transport.

Het verloskwartier waarschuwt het Laboratorium voor Pathologie als een foetus of baby moet worden afgehaald.

Volgende gegevens moeten gekend zijn: de leeftijd van de foetus of baby, de naam van baby of moeder en willen de ouders de foetus of baby nog zien na de autopsie.

Laboratorium voor Pathologie neemt contact op met het intercampus transport en spreekt af wanneer de foetus of baby kan afgehaald worden in het verloskwartier.

Hetzelfde geldt voor het transport terug naar verloskwartier. Verwittig het verloskwartier wanneer het transport doorgaat.

Vermeld op de transportbox duidelijk waar deze moet worden afgegeven.

Vermeld ook steeds aan de externe transportdienst waar de foetus of baby moet worden afgegeven, nl: “verloskwartier Menen”.

Intern transport wanneer buizenpost defect is

Bij een defect aan de buizenpost (>1h buiten werking) zal door een medewerker van het Labo Pathologie ophaling van gefixeerde monsters voorzien worden.

De ophaling zal gebeuren volgens onderstaand schema:

<u>uur</u>	<u>ophaalplaats</u>		<u>verdiep</u>	<u>locatie</u>
8.00 u				
	gynaecologie		1	5.1.G2
	endoscopie		2	5.2.B2
11.10 u				
	endoscopie		2	5.2.B2
	<i>Operatiekwartier Rumbeke</i>	<i>door logistieke dienst</i>	0	
13.00 u				
	secretariaat endocrinologie neurologie		3	5.3.E2
	dagziekenhuis oncologie		2	5.2.6 DZ O
	endoscopie		2	5.2.B2
	radiologie		0	5.0.K1
	raadplegingen urologie		2	5.2.A2
	<i>Operatiekwartier Rumbeke</i>	<i>door logistieke dienst</i>	0	
15.10 u				
	dagziekenhuis oncologie		2	5.2.6 DZ O
	endoscopie		2	5.2.B2
	secretariaat plastische M.K.A		1	5.1.F2
	secretariaat N.K.O		1	5.1.B2
	<i>Operatiekwartier Rumbeke</i>	<i>door logistieke dienst</i>	0	

Dringende biopsies (vriesbiopsies, vers weefsel, sentinel,...) worden steeds telefonisch gemeld aan het labo pathologie en worden via een logistieke medewerker van het ziekenhuis (57609) naar het labo pathologie gebracht.

9.2 Externe monsters

De stalen worden steeds volgens de UN 3373 richtlijnen voor biologische substanties van categorie B uitgevoerd.

- Zorg ervoor dat de monsters goed sluiten om lekken te voorkomen.
- Het monster wordt in een transportblistervpak met vocht absorberend materiaal. Deze secundaire verpakking mag ook bestaan uit een gesloten plastic zakje.
- Het geheel wordt geplaatst in een beschermende enveloppe of doosje.
- De richtlijnen vragen dat op de buitenverpakking volgend insigne wordt aangebracht:

- a) Gefixeerde monsters: worden door de koerier van de externe arts, huisarts of extern laboratorium naar het Laboratorium voor Pathologie getransporteerd. Dit transport dient georganiseerd te worden door de externe aanvrager zelf en het laboratorium komt hierin niet tussen, tenzij specifiek een regeling werd uitgewerkt in overleg tussen beide partijen.
- b) Verse / niet gefixeerde monsters voor specifieke onderzoeken: worden na voorafgaandelijke afspraak met de patholoog door een koerier van de externe arts naar het laboratorium gebracht. Dit transport dient georganiseerd te worden door de externe aanvrager zelf en het laboratorium komt hierin niet tussen, tenzij specifiek een regeling werd uitgewerkt in overleg tussen beide partijen.
Er dienen hierbij goede afspraken gemaakt, gezien de beoordeling sterk wordt bemoeilijkt indien de tijd tussen afname en fixatie > 1 uur bedraagt.
- c) Paraffine blokjes / coupes: indien het een second opinion betreft, worden de coupes opgevraagd door de behandelende clinicus. Deze worden per post of per koerier naar het Laboratorium voor Pathologie opgestuurd, en dit voldoende beschermd verpakt (vb. beschermende postpack-enveloppe). Na revisie met protocol, worden de stalen steeds teruggestuurd tenzij anders vermeld in het verslag.

10. Rapportering

Elk verslag wordt elektronisch gevalideerd door de anatoom-patholoog. Elk verslag wordt ter beschikking gesteld in het elektronisch ziekenhuisdossier (CPD HIX). Naargelang de vraag van de aanvragende arts wordt het verslag elektronisch doorgestuurd (E-health...) en/of afgedrukt en per post (intern/extern) verstuurd.

Ons LIS en CPD zijn enkel toegankelijk voor bevoegde personen.

Resultaten van bijkomende onderzoeken / consulten, eventueel in onderaanneming (zie hoofdstuk 5.4), worden steeds verwerkt in het protocol en dit in een (gedateerd) aanvullend verslag. Ook dit aanvullende verslag wordt elektronisch gevalideerd en opnieuw doorgestuurd.

Niet gevalideerde resultaten worden enkel door de anatoom-patholoog meegedeeld.

De standaard wijze van doorgifte van rapporten is elektronisch via een beveiligd platform: aanvragers worden in regel verwezen naar de mogelijkheid om het rapport te raadplegen, intern via HiX, extern via CoZo of het Zorgportaal van AZ Delta.

Telefonische vragen van zorgverleners betreffende resultaten worden met omzichtigheid behandeld. Het bestaan van een therapeutische relatie wordt gecontroleerd aan de hand van de aanvraag van de test. Bij vragen van buiten het ziekenhuis moet de aanvrager zich identificeren. Aan niet-gekende aanvragers wordt het resultaat slechts doorgebeld of gefaxt na controle van de identiteit en bestaan van therapeutische relatie. Deze controle gebeurt door te informeren

naar de naam, adres en telefoonnummer van aanvrager en naam en geboortedatum van de patiënt en deze informatie te vergelijken met de gegevens van de aanvraag.

Bij twijfel over de identiteit worden geen gegevens doorgegeven.

Het doorfaxen van labo-rapporten gebeurt enkel naar nummers die gekend, gecontroleerd en voorgeprogrammeerd zijn.

Aan de patiënt zelf worden telefonisch of via mail geen resultaten meegedeeld! Hiervoor wordt altijd doorverwezen naar de aanvragende/behandelende arts of de ombudsdienst. De mogelijkheid tot raadpleging via het patiëntenplatform wordt meegedeeld aan de patiënt.

Patiënten worden geïnformeerd dat zij vrij zijn de resultaten al dan niet te raadplegen en dat zij zich voor de interpretatie van de resultaten best tot de behandelend arts wenden.

Een stafid kan beslissen dat op vraag van een patiënt een afschrift van een verslag wordt meegegeven. De patiënt kan het resultaat dan persoonlijk komen afhalen mits identificatie. In principe kan dit maar na overleg met de behandelend arts, tenzij dat het stafid anders oordeelt. Indien beveiligde elektronische communicatie beschikbaar is waarbij de identiteit van de patiënt wordt gecontroleerd (vb. Zivver), en bovenstaande alternatieven worden als ontoereikend beschouwd, dan kan het stafid een afschrift elektronisch overmaken aan de patiënt.

Indien een aanvragende arts ook een kopij aan de huisarts wil laten versturen dient hij de huisarts in kopij te vermelden op het aanvraagformulier. Gelieve de identificatiegegevens van de in kopij vermelde artsen duidelijk te noteren.

Verplichte rapportering aan de overheid:

Resultaten die overeenkomen met een diagnose van kanker moeten worden worden overgemaakt aan het Kankerregister, samen met het verslag en de conclusies. (zie ook punt 13: privacy).

Rapportering van kritieke testresultaten:

Resultaten kunnen ook dringend worden doorgebeld door een Patholoog op verzoek van de aanvragende arts.

Kritiek gewijzigde diagnoses (na aanvullend onderzoek of consult) dienen te worden doorgebeld naar de aanvrager.

Resultaten van vriesbiopsies en sentinel nodes: deze medische urgentie worden steeds telefonisch doorgegeven door de Patholoog volgens de "noteer en herhaalprocedure" van het ziekenhuis.

11. Doorlooptijd (TAT = Turn Around Time)

Stalen voor histologisch onderzoek en vchten ontvangen voor 16.30 u op het Laboratorium voor Pathologie en die voldoende gefixeerd zijn (en geen ontkalking e.d. behoeven), worden in principe de dag zelf technisch verwerkt. De volgende werkdag is doorgaans een eerste resultaat gekend. In sommige gevallen zijn bijkomend (immuunhistochemische) kleuringen noodzakelijk. Dit vereist minstens 1 extra werkdag. Van cytologische monsters afkomstig van de

baarmoederhals wordt doorgaans dezelfde of de daaropvolgende dag gestart met de verwerking.

De antwoordtijd is de tijd nodig tussen de afnamedatum en de beschikbaarheid van het eerste gevalideerd verslag.

TAT Laboratorium voor Pathologie

	antwoordtijd	frequentie van uitvoeren
biopten en niet cervix cytologie	1 à 3 werkdagen	dagelijks
chirurgische resectiespecimens	1 à 5 werkdagen	dagelijks
cervix cytologie	15 werkdagen	dagelijks
EBER	1à 3 werkdagen	dagelijks
autopsie	1 maand	op aanvraag
immuunfluorescentie	1 à 3 werkdagen	dagelijks
Vriescoupe/depcytologie sentinel	Gemiddeld 20 minuten, gerekend vanaf tijdstip ontvangst in het labo tot doorbellen resultaat indien 1 te onderzoeken VC, langer indien meerdere VC's nodig	

TAT Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek

	antwoordtijd	frequentie van uitvoeren
HPV detectie	Max. 10 werkdagen	1x/week
Mutatie-analyse dmv NGS	Max. 10 werkdagen	1x/week
FISH HER2	Max. 10 werkdagen	1x/week
FISH andere	Max. 90 werkdagen	1x/week

Voor de uitbestede onderzoeken (b.v. elektronenmicroscopisch onderzoek) gelden de doorlooptijden van de betrokken laboratoria of diensten.

12. Uitbesteding van diensten

Voor onderzoeken welke niet door het Laboratorium voor pathologie worden uitgevoerd, doen we een beroep op andere diensten.

Overzichtstabel van uitbestede diensten / diensten in samenwerking uitgevoerd

Laboratorium (naam, adres)	Test die wordt doorverwezen
Centrum Menselijke Erfelijkheid Leuven	Karyotypering van weke delentumoren en miskraamprodukten

U.Z. Gasthuisberg, Herestraat 49, 3000 Leuven	Microsatelliet instabiliteit dmv PCR bij colontumoren Consulten																		
Centrum Medische Genetica U.Z. Gent, Medisch onderzoeksgebouw – Stalen medische genetica, Corneel Heymanslaan 10, 9000 Gent	BCRA bij erfelijke borst- en ovariumkanker																		
Dienst Pathologische Anatomie UZ Gent, Gebouw 23, Corneel Heymanslaan 10, 9000 Gent	Elektronenmicroscopisch onderzoek (oa nierbiopsies, biopten voor trilhaaronderzoek) Consulten FISH RB1 Hypermethylatie MGMT																		
Dienst Laboratoriumgeneeskunde AZ Delta, Deltalaan 1, 8800 Roeselare	Flow cytometrie-hematologische maligniteiten																		
Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek AZ Delta, Deltalaan 1, 8800 Roeselare	HPV detectie voor 19 types high risk HPV en 9 types low risk HPV DNA Mutatie-analyses dmv Next Generation sequencing: Zie hoofdstuk 5.3 moleculaire onderzoeken Fluorescentie in situ hybridisatie (FISH): <table border="1" data-bbox="783 1543 1232 1749"> <tr> <td>Her2</td> <td>t(x;18)</td> <td>EGFR</td> </tr> <tr> <td>IgH</td> <td>ROS1</td> <td>MET</td> </tr> <tr> <td>t(14;18)</td> <td>ALK</td> <td>RET</td> </tr> <tr> <td>t(11;14)</td> <td>MDM2</td> <td></td> </tr> <tr> <td>EWSR1</td> <td>1p/19q codeletie</td> <td></td> </tr> <tr> <td>cMYC</td> <td>BCL6</td> <td></td> </tr> </table> Flowcytometrie PCR voor hematologische aandoeningen	Her2	t(x;18)	EGFR	IgH	ROS1	MET	t(14;18)	ALK	RET	t(11;14)	MDM2		EWSR1	1p/19q codeletie		cMYC	BCL6	
Her2	t(x;18)	EGFR																	
IgH	ROS1	MET																	
t(14;18)	ALK	RET																	
t(11;14)	MDM2																		
EWSR1	1p/19q codeletie																		
cMYC	BCL6																		

Pathologische Anatomie UZ Antwerpen Drie Eikenstraat 655; 2650 Edegem	Uitgebreide panels NGS
---	------------------------

Bij uitbestede onderzoeken wordt het resultaat van de uitbestede dienst in een aanvullend verslag opgenomen met duidelijk vermelden dat dit een resultaat betreft van een uitbestede dienst. Het protocol van de dienst waar beroep werd op gedaan gaat in bijlage.

13. Privacy

Het labo van AZ Delta handelt conform de Europese en nationale wetgeving die de verwerking van persoonsgegevens regelt. Het gaat meer bepaald om:

- Verordening EU nr. 2016/679 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens ("GDPR").
- **Kaderwet** GDPR, zijnde de Wet betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van 30 juli 2018.

Patiënten die zich bij het labo aanbieden voor een staalafname gaan akkoord met de verwerking van hun persoonsgegevens door AZ Delta.

Voor meer vragen en info omtrent hun privacy kunnen de patiënten terecht bij hun behandelend arts of bij de ombudsdienst (ombudsdienst@azdelta.be).

Voor info en vragen omtrent hun rechten bij de verwerking van hun persoonsgegevens verwijzen wij naar het privacyreglement voor patiënten dat men terugvindt op de website (www.azdelta.be).

De gezondheidswet van 13/12/2006 vermeldt dat pathologen de resultaten moeten registreren van de onderzoeken die overeenkomen met een diagnose van kanker en dat deze moeten worden overgemaakt aan het Kankerregister, samen met het verslag en de conclusies.

Op 02/06/2010 verscheen een uitbreiding van deze wet waardoor een wettelijke basis ontstond om ook de resultaten in het kader van een vroegtijdige diagnose van kanker te registreren en op te vragen.

Een recent KB van 05/12/2011 koppelt daarenboven de erkenning van de Laboratoria voor Pathologische anatomie aan deelname aan de kankerregistratie. Deze verwerking van medische gegevens is conform het bepaalde in art. 6, lid 1, c juncto art. 9, lid 2, g-i GDPR.

14. Klachtenprocedure

Klachten en non-conformiteiten zijn belangrijke gegevens om de tevredenheid over de werking van het laboratorium te evalueren en de kwaliteit van onze dienstverlening continu te kunnen verbeteren.

Daarom hebben wij een standaardprocedure en registreren wij alle gegevens van de ontvangen klachten in het kwaliteitssysteem. Door het registreren van klachten en non-conformiteiten en daaruit voortvloeiende acties en opvolgingen streven we naar continue kwaliteitsverbetering.

Klachten kunnen gemeld worden bij het secretariaat van het Laboratorium voor Pathologie, aan één van de anatomopathologen, aan de hoofdlaborant of kwaliteitsfunctionaris. De contactgegevens staan beschreven onder [hoofdstuk 4](#).